

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 214. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358902304/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

var de begyndende Romantikeres arge Fjender og hensynsløse Forfølgere, saa laa den Tanke nær at udskille Lessings store Navn fra Forbundet med dem. Det skete i en Afhandling af Friedrich Schlegel, som fremhæver Lessings store, vide Blik og forøvrigt lægger hele Vægten paa det Uregelmæssige hos ham, det dristigt Revolutionære, det Usystematiske, det Paradokse, betoner hans krigerske Vid og fremsøger Alt, hvad der hos ham kunde udlægges som Cynisme. Paa en blot og bar Forstandens Helt kunde Romantikerne jo ikke beraabe sig som paa en Forløber; de forsøgte derfor at betegne Næringsstoffet i hans Værker som det rene Krydderi, som Saltet, der bevarer mod Forraadnelse.

Langt mere skyldte Romantikerne Herder. Saavel ved deres Fortsættelse af «den stormende Voldsomheds Tidehverv» som ved deres Evne til Forstaaelse og Gengivelse af Verdenspoesien nedstammer de fra ham. I Herders Aand spirede jo det nye Aarhundrede, som Lessings Aand havde afsluttet det gamle. Han sætter Vorden og Voksen over Tænken og Handlen. For ham er det sande Menneske ikke blot et tænkende og sædeligt Væsen, men et Stykke Natur. Han elsker overalt det Oprindelige og vurderer det højest; han foretrækker Anskuelsen for Forstanden og vil overvinde Indskrænketheden ikke ved Forstand men ved Oprindelighed. Det anskuende Menneske er ham det menneskeligste. Hans eget Geni var Modtagelighed. Han udvidede sit Jeg til Forstaaen af alt Oprindeligt, men begreb i Kraft af Følelse og optog paa denne Maade en Fylde af Menneskeliv og Folkeliv i sin Sjæl.

Fra ham faar Romantikerne det, det er værdifuldest ved deres Kritik, den alsidige Modtagelighed, der ytrer sig som Drift til at oversætte og forklare; fra ham faar de den første Tilskyndelse til videnskabelig Udforskning af vesterlandske og østerlandske Sprog, fra ham udgaar deres Kærlighed til det Folkelige i den hjemlige som i den fremmede Skriftverden, til spanske Romancer og til Shakespeareske Dramer. Herder forstod ud fra Helheden som Goethe efter ham. Hans dybtskuende Forstaaelse af Folkeslagenes Ejendommelighed bliver hos Goethe til genialt Snarsyn overfor det Typiske i Naturen for endelig hos Schelling at forherliges som intellektuel Anskuelse. Til ham lader Romantikernes Uvilje mod Formaalsbegrebet sig føre tilbage. Hans historiske Opfattelse medførte, at Begrebet Formaal blev udvist

af Historien; det Skete har Aarsager og lyder Love, men lader sig ikke forklare ved noget endnu ikke Indtraadt, et Formaal. Kun at Romantikerne overførte Formaalessøgheden paa det personlige, sjælelige Omraade. For dem er Formaalessøghed et andet Udtryk for den romantiske Genialitet: det geniale Menneske lever uden bevidste Hensigter; Formaalessøghed er Lediggang og Lediggangen de Udkaarnes Kendetegn og Forret. Herder selv var vidt fjernet fra dette Vrangbillede af en Verdensanskuelse. Men fra ham stammer en ny Opfattelse af det geniale Jeg, den, at Geniet er det Umiddelbare: det bestaar i en vis Evne til at fornemme og anskue uden at ty til abstrakte Begreber. Det er denne Opfattelse af det Geniale, der hos Romantikerne bliver til Ringegagt for al Erfarings-Metode i Videnskaben og til Godkendelse af de særeste Luner i Kunsten.

Goethe var Opfyldelsen af alle de Løfter, Herder havde givet. For ham var Mennesket ikke blot teoretisk det sidste Led i Natur-Altet, men i hans Digtning fremstod Menneskene som Naturer, og i sin Forskning opsporede han med sit Geniblik den almindelige Udviklings Love. Hans eget Jeg var en Verden i det Smaa og tog sig ogsaa for de mest skarpsynede blandt hans yngre Samtidige saaledes ud; «Goethe er ét med Livet selv», siger Rahel. Og saa dyb var hans Indsigt i Naturen, saa helt var han en levende Protest mod enhver Overnaturlighedstro, at han efter Evne berøvede Geniet dets Præg af Ufattelighed og Fornuftstridighed, idet han i sit Levned *Digtning og Sandhed* forklarer sit eget Geni, det dybeste og mest omfattende i Tidsalderen, som et ved Omstændighederne udviklet Naturprodukt, og saaledes skabte den Type af literær Kritik, mod hvilken Romantikerne stræbte.

Fra Goethe modtog den unge Slægt Forestillingen om den store, frie Personligheds Ret og Værd. Han havde altid levet sit eget Liv og altid aandet med fulde Lunger. Han havde uden nogensomhelst Angriben af bestaaende Samfundstilstande omformet de Forhold, i hvilke han befandt sig, efter sin personlige Fornødenhed. Han bliver Sjælen i det ungdommelige og livsglade weimarske Hof, og med Geniets og Ungdommens Overmod river han denne Kres med sig ind i en Hvirvel af Fornøjelser, Fester, Skovture, Skøjteløb og Maskerader under en vild Naturglæde, der snart forklares, snart «formørkes» af mere eller mindre Ietsindige Kærlighedshistorier. Jean Paul skriver til en